

**Programma van het
Nederlands voorzitterschap
van de Raad van de
Europese Unie**

1 januari – 30 juni 2016

RU
2016

Programma van het Nederlands voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie

1 januari – 30 juni 2016

EU
2016

Inhoud

Inleiding	6
DEEL I Prioriteiten van het voorzitterschap	8
Een integrale aanpak van migratie en internationale veiligheid	9
Europa als innovator en banenmotor	9
Solide en toekomstbestendige Europese financiën en een robuuste eurozone	10
Een vooruitblikkend klimaat- en energiebeleid	10
Tot slot	10
DEEL II Raadsformaties	12
Algemene Zaken	13
Buitenlandse Zaken (inclusief Defensie, Handel en Ontwikkelingssamenwerking)	13
Economisch en Financieel	15
Justitie en Binnenlandse Zaken	16
Werkgelegenheid, Sociaal Beleid, Volksgezondheid en Consumentenzaken	17
Concurrentievermogen	18
Transport, Telecom en Energie	19
Landbouw en Visserij	20
Milieu	20
Onderwijs, Jeugd, Cultuur en Sport	21

Inleiding

De Europese Unie ondergaat zware beproevingen. De toestroom van mensen op de vlucht voor oorlog en onderdrukking is groot. De geopolitiek lijkt terug van weggeweest; binnen de EU ligt fragmentatie op de loer. Terreuraanslagen worden gepleegd op onze manier van leven, bedoeld om angst te zaaien en onze samenlevingen tegen elkaar uit te spelen. Gemakkelijke, snelle antwoorden op deze vraagstukken zijn er niet. Als aankomend voorzitter van de Raad staat Nederland voor de belangrijke taak de EU, juist in deze woelige tijden, te helpen tot gezamenlijke oplossingen te komen. Daarbij is de uitdaging oog te houden voor belangrijke, langlopende dossiers terwijl actualiteiten alle aandacht lijken op te eisen. Eendracht en slagkracht zijn nodig op alle niveaus. Een belangrijk fundament hiervoor ligt in de effectieve combinatie van Europese en nationale maatregelen.

De huidige uitdagingen vragen om effectieve besluitvorming en breed gedragen oplossingen. In veel gevallen zijn verschillende, onderling samenhangende maatregelen nodig, op zowel de korte als de langere termijn. Dit is allerm minst eenvoudig, maar als EU-lidstaten de handen ineenslaan en gezamenlijk de politieke wil tonen om uit te stijgen boven deelbelangen, dan is de slagkracht van de Unie groot. Dit is geen zaak van lang vervlogen tijden: ook de afgelopen jaren bleken lidstaten en instellingen, onder druk van diverse crisissituaties en op verschillende terreinen, in staat noodzakelijke veranderingen van binnenuit in gang te zetten. Samen zijn wij niet geringe uitdagingen aangegaan en een weg ingeslagen met meer aandacht voor hoofdzaken en de grondvesten van de Unie.

De Unie waarin 28 lidstaten zijn verenigd is niet perfect, maar biedt essentiële instrumenten om de huidige uitdagingen het hoofd te bieden. Tegen deze achtergrond staan tijdens het Nederlands voorzitterschap de volgende **drie uitgangspunten** voorop: een Unie die zich richt op hoofdzaken, een Unie die innovatieve groei en banen schept en een Unie die verbinding aangaat met maatschappelijke actoren.

De **focus op hoofdzaken** betekent dat de Europese Unie zich moet richten op wat belangrijk is voor haar burgers en bedrijven. Concreet vergt dit zoeken naar oplossingen voor de grootste uitdagingen van deze tijd zoals geschetst in de Strategische Agenda van de Europese Raad. Nederland zal zich tijdens het voorzitterschap inzetten om de Raad op koers te houden bij de uitvoering van deze agenda. Dit gebeurt onder meer door vier inhoudelijke prioriteiten te identificeren die in het eerste deel van dit voorzitterschapsprogramma verder worden uitgewerkt.

Na een diepe economische crisis staan gelukkig steeds meer financieel-economische indicatoren weer op groen. Het is van het grootste belang deze ontwikkeling vast te houden en Europese burgers perspectief te geven op **voldoende werkgelegenheid en innovatieve en duurzame economische groei**. Een van de belangrijkste zaken die burgers van de EU mogen verwachten, is immers een integrale inzet op economische welvaart. Deze inzet vormt een rode draad zowel in de vier prioriteiten van het Nederlands voorzitterschapsprogramma als in de prioriteiten op het niveau van de Raadsformaties, die in het tweede deel van dit programma worden behandeld.

In het licht van de geschetste uitdagingen en spanningen is tot slot het zorgen voor **verbinding** tijdens het Nederlands voorzitterschap cruciaal. Allereerst verbinding tussen lidstaten onderling, omdat onderlinge solidariteit de basis vormt voor Europese samenwerking. Ook wanneer het tegenzit, dienen lidstaten gezamenlijk verantwoordelijkheid te nemen en voor elkaar op te komen om samen sterker te staan. Verbinding gaat echter ook over de band tussen de Europese Unie en haar burgers. In de Europese hoofdsteden en huiskamers zijn veel mensen kritisch over de EU, maar velen beseffen ook dat niemand in Europa de uitdagingen alleen aankan. Samen staan we in Europa sterker en er is uiteindelijk meer dat ons verenigt dan dat ons scheidt. De EU moet zowel zorgen voor de noodzakelijke slagvaardigheid als voor voldoende herkenning en erkenning door burgers in de gekozen aanpak. Nederland zal zich het komende halfjaar in dienst van de Raad stellen met dit doel voor ogen.

Dit is het nationaal programma van het Nederlands voorzitterschap waarin vooruit wordt gekeken naar het komende half jaar. Het sluit uiteraard nauw aan bij het trioprogramma van Nederland, Slowakije en Malta dat op 16 december 2015 door de drie betrokken regeringsleiders is gepresenteerd.

DEEL I

Prioriteiten van het voorzitterschap

Nederland zet in op de volgende voorzitterschapsprioriteiten:

1. Een integrale aanpak van migratie en internationale veiligheid;
2. Europa als innovator en banenmotor;
3. Solide en toekomstbestendige Europese financiën en een robuuste eurozone;
4. Een vooruitblikkend klimaat- en energiebeleid.

Een integrale aanpak van migratie en internationale veiligheid

Extra aandacht voor de *aanpak van migratie en internationale veiligheid* is noodzakelijk gezien de fundamentele veranderingen de afgelopen vijf jaar in de nabije omgeving van de EU en de meest recente ontwikkelingen die ons allen raken. Interne en externe veiligheid zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. De toegenomen instroom van mensen op zoek naar een veilig toevluchtsoord maakt overduidelijk dat een gezamenlijk grens-, asiel- en migratiebeleid nodig is. De migratiecrisis brengt verschillende mankementen aan het licht in de Europese ruimte van vrijheid, veiligheid en recht en vraagt om actie. Het gaat er nu om de Europese buitengrenzen effectief te bewaken, directe opvang van vluchtelingen in Europa en in de regio te verbeteren en de lasten eerlijk te verdelen. Ook de landen in de Westelijke Balkan en Turkije worden ernstig getroffen door de huidige migratiecrisis. Er is meer regionale samenwerking met deze (potentiële) kandidaat-lidstaten nodig om deze uitdaging het hoofd te bieden.

Aangezien interne en externe uitdagingen in toenemende mate met elkaar verweven zijn, brengt instabiliteit buiten de EU verhoogde risico's binnen de EU met zich mee en zal de EU hier een antwoord op moeten vinden. Dit vraagt om een sterkere verbinding tussen intern en extern beleid en een effectieve, geïntegreerde inzet van het brede Europese instrumentarium, alsook een actieve diplomatieke inzet van de Hoge Vertegenwoordiger en de lidstaten. Conflicten en schendingen van mensenrechten zijn belangrijke factoren voor instabiliteit en veroorzaken langetermijnuitdagingen op het gebied van veiligheid, de humanitaire situatie en sociaaleconomische ontwikkeling. De huidige migratieproblematiek is hier een gevolg van. Het gaat hierbij zowel om het adresseren van de politieke- en economische grondoorzaken van migratie als de aanpak van mensensmokkel, terugkeer en grensbewaking.

Instabiliteit buiten de EU brengt verhoogde veiligheidsrisico's met zich mee. Het gaat dan onder meer om terrorisme, cyberveiligheid of hybride dreigingen. Met een gezamenlijk buitenlands- en veiligheidsbeleid kan de EU de wereld om haar heen actief en verenigd tegemoet treden om een antwoord te vinden op deze toegenomen verwevenheid van interne en externe uitdagingen. De aanslagen in Parijs laten de noodzaak van effectieve terrorismebestrijding zien. Dit betekent o.a. ook de noodzaak voor volledige implementatie van de gemaakte afspraken over uitwisseling van gegevens en samenwerking tussen de veiligheidsdiensten. Uiteindelijk geldt dat voor stabiliteit buiten onze Europese grenzen, strengheid aan onze grenzen en veiligheid binnen onze grenzen een geïntegreerd beleid nodig is dat een antwoord geeft op problemen binnen en buiten de EU. Nederland is erop gebrand bij te dragen aan de spoedige uitwerking en

implementatie van het door de Commissie gepresenteerde migratiepakket, alsook aan de spoedige afronding van de strategische herziening van het EU buitenlands- en veiligheidsbeleid.

Europa als innovator en banenmotor

Onder druk van de crisis is de rol van de EU als innovator en banenmotor van Europa uit zicht geraakt. En dat terwijl de EU goede kaarten in handen heeft om haar burgers een stabiele en innovatieve sociaaleconomische omgeving te bieden. Absolute troef in dat kader is de interne markt, de grootste ter wereld, die als stuwende kracht van de Europese samenwerking alle lidstaten verbindt. Nu de Europese economie weer aantrekt, hebben de Raad en zijn leden, de Commissie en het Europees Parlement een grote gedeelde verantwoordelijkheid om de opwaartse trend vast te houden. Het creëren van structurele, innovatieve groei en banen blijft daarom een tweede topprioriteit binnen de Unie.

Dit betekent bestaande afspraken in alle lidstaten uitvoeren, innovatief ondernemerschap stimuleren, nieuwe diensten en sectoren met veel potentieel versterken, gezamenlijk investeren in onderzoek, en toekomstbestendige, evenwichtige handelsverdragen met derde landen afsluiten. Het uitwerken van de Digitale Interne Markt Strategie en de Interne Markt Strategie voor Goederen en Diensten in concrete voorstellen zijn belangrijk bij het bevorderen van innovatie in de gehele Europese economie. Bedrijven moeten de ruimte krijgen te innoveren en banen te scheppen. Op het terrein van kennis en innovatie zijn synergievoordelen te behalen door in EU-verband gezamenlijk te investeren in grensoverschrijdende samenwerking en concurrentievermogen. Dat levert innovatieve groei, banen en oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen op. Voor een krachtige economie is ook modern en hoogstaand onderwijs in de lidstaten onmisbaar, aangezien deze bijdragen aan voor de toekomst noodzakelijke vaardigheden.

Tegelijkertijd moet de Europese Unie met volle vaart doorgaan om modernere, simpelere en waar mogelijk minder Europese regelgeving echt voor burgers, ondernemers en decentrale overheden te laten werken. Onnodig ingewikkelde regels moeten worden vereenvoudigd, administratieve lasten verlaagd en de impact van wet- en regelgeving tegen het licht gehouden zodat deze innovatie niet in de weg staat. Innovatieve groei en banen betekenen ook: banen van goede kwaliteit. Vrij verkeer van goederen en diensten kan niet los worden gezien van vrij verkeer van werknemers: economische vrijheden mogen niet worden misbruikt om met schijnconstructies kostenvoordelen te behalen waar werknemers de dupe van worden. Een betere bescherming van mobiele werknemers versterkt de fundamentele vrijheid van verkeer van werknemers binnen de Unie.

Solide en toekomstbestendige Europese financiën en een robuuste eurozone

De derde prioriteit betreft de inzet van het Nederlands voorzitterschap op *solide en toekomstbestendige Europese financiën en een robuuste eurozone*. Na een diepe crisis is het herstel ingezet. Structurele hervormingen en gezond begrotingsbeleid werpen hun vruchten af en veel lidstaten vinden langzaam de weg naar economisch herstel en stijgende werkgelegenheid. Deze groei wordt verder ondersteund door verbeterde mondiale omstandigheden, waaronder de lage olieprijs, en het aanjagen van investeringen via onder andere het EFSI. Echter, de stagnerende groei in opkomende markten vormt een risico voor deze positieve trend. Het vergt blijvende aandacht lidstaten terug te brengen op een pad naar structurele economische groei en de stabiliteit binnen de EMU te bewaren. Daarom moeten de lidstaten van de EU doorgaan met structurele hervormingen en de coördinatie van economisch beleid. Op die manier zorgen we voor gezonde begrotingen in moderne economieën. Gemaakte afspraken binnen de EMU moeten worden nagekomen, zodat we werken aan een sterke eurozone voor overheden, ondernemers én burgers. Het belang van solide Europese financiën strekt zich ook uit naar de Europese meerjarenbegroting. Nederland zal daarom initiatieven nemen om de discussie te starten over een nieuwe, hervormde meerjarenbegroting.

Een vooruitblikkend klimaat- en energiebeleid

Ten vierde zal Nederland bevorderen dat vraagstukken op het gebied van klimaat, energie, milieu en duurzaamheid in nauwe samenhang worden gezien. Economische doelstellingen en een verantwoord gebruik van grondstoffen en energiebronnen komen zo samen in *een toekomstbestendig model van duurzame groei*. De EU kan dit aanjagen door innovatieve sectoren te stimuleren die bijdragen aan een transitie naar een circulaire economie met duurzaam gebruik van grondstoffen. Dit sluit aan bij het Commissievoorstel over circulaire economie en het voornemen van de Commissie om een voorstel te presenteren voor het verwezenlijken van de Sustainable Development Goals (SDGs) binnen en buiten de Europese Unie. Nederland zal zich sterk inzetten voor de verdere ontwikkeling van een Europese Energie Unie: een versterking van de energievoorziening, een interne energiemarkt, het verminderen van de energieafhankelijkheid van de EU, aanjagen van onderzoek en innovatie op het gebied van hernieuwbare energie en een toekomstbestendig klimaatbeleid. De afspraken uit het Akkoord van Parijs, dat tijdens COP21 van het VN klimaatverdrag (UNFCCC) op 12 december 2015 bereikt werd, vormen hierbij een belangrijk kader.

Tot slot

Het recente verleden leert dat de Unie – de Europese Commissie, het Europees Parlement en de lidstaten als leden van de Raad – steeds in staat is geweest de noodzakelijke stappen te zetten om grote vraagstukken het hoofd te bieden. Met zijn ervaring en verbindende kracht van een bruggenbouwer wil Nederland als roulerend voorzitter zich volop inzetten om de Europese Unie daarbij op koers te houden, juist in deze tijd.

Gezamenlijk op koers blijven is van groot belang: vrede, veiligheid, welvaart en democratie worden ten onrechte vaak als vanzelfsprekend beschouwd. Maar deze verworvenheden vereisen stuk voor stuk aandacht en inzet om ze ook voor de toekomst te kunnen garanderen. Een effectieve Europese Unie – gericht op hoofzaken, innovatieve groei en banen, en verbinding – is het beste middel om die verworvenheden op ons continent te waarborgen.

DEEL II

Raadsformaties

Het Nederlands voorzitterschap zal zich richten op hoofdzaken die zijn vastgelegd in de Strategische Agenda en de politieke richtsnoeren van de Commissie. Deze zijn ook uitgangspunt geweest voor het trio voorzitterschapsprogramma. Het Commissiewerkprogramma 2016 getuigt met 23 nieuwe initiatieven, 27 REFIT-voorstellen en 28 voorstellen voor terugtrekking van focus op hoofdzaken. Deze documenten vormen belangrijke bakens voor de Unie zoals Nederland die voor ogen heeft: een EU die zich richt op hoofdzaken, die door innovatie groei en banen schept en die verbinding aangaat met samenlevingen. Nederland gaat hiermee in diverse Raadsformaties actief aan de slag.

Algemene Zaken

Het Nederlands voorzitterschap zal in de Raad Algemene Zaken, naast de reguliere taken, onder meer verder aan de slag gaan met het inter-institutioneel akkoord betere regelgeving (IIA) en de discussie over het Meerjarig Financieel Kader (MFK). Ook zal voor de tweede maal een rechtsstatelijkheidsdialoog plaatsvinden. Voorts zal transparantie van het besluitvormingsproces aan de orde worden gesteld. Wanneer de rechtsstaat, het Europees semester en betere regelgeving aan de orde komen, zal steeds ook aandacht uitgaan naar aspecten die met 'better governance' verband houden.

De onderhandelingen over het **Inter-Institutionele Akkoord (IIA) Betere Regelgeving** zijn door het Luxemburgs voorzitterschap afgerond. Het Nederlands voorzitterschap zal de implementatie van de in het IIA gemaakte afspraken, waaronder belangrijke bepalingen over jaarlijkse programmering, agenderen in de Raad Algemene Zaken. Dit vergt dat bepalingen uit het IIA worden uitgewerkt en toegepast, zowel binnen de Raad als in de samenwerking met de Commissie en Europees Parlement.

Het voorzitterschap zal in een vroeg stadium richting trachten te geven aan de discussie over het nieuwe **Meerjarig Financieel Kader** (MFK) gericht op mogelijke hervorming van de Europese meerjarenbegroting en effectievere besteding van Europese middelen. Het Nederlands voorzitterschap zal zich daarbij richten op de periode na 2020. Op 28 januari 2016 organiseert het Nederlands voorzitterschap een conferentie die dient als startschot voor de discussie over het nieuwe MFK. De conferentie behandelt de inrichting en de financiering van het MFK, de mate van flexibiliteit die gewenst is en het onderhandelingsproces zelf. Tijdens de informele RAZ in april zal het voorzitterschap de discussie op ministerieel niveau opvolgen.

Het Nederlands voorzitterschap zet in op een open dialoog over de **rechtsstaat**, die bijdraagt aan een nieuwe cultuur waarin het mogelijk wordt verbeteringen op dit vlak te realiseren binnen de lidstaten. Tijdens het Nederlands voorzitterschap zal de tweede rechtsstaatsdialoog in de Raad plaatshebben. Deze wordt in februari voorafgegaan door een seminar in Straatsburg over rechtsstatelijkheid en actuele politieke vraagstukken. Essentieel onderdeel van een sterke rechtsstaat is de bescherming van de **fundamentele rechten**, zoals vastgelegd in het **Handvest voor de grondrechten** van de EU. Nederland zal hieraan specifiek aandacht besteden tijdens het voorzitterschap met een seminar over de toepassing van het Handvest in het wetgevings- en beleidsproces van de lidstaten.

Het Nederlands voorzitterschap zal zich voorts inzetten voor grotere, actieve **transparantie** in het Europese besluitvormingsproces door binnen bestaande kaders dit in de praktijk te brengen én het als onderwerp op de RAZ agenda te plaatsen.

Mede in het kader van Betere Regelgeving zal het Nederlands voorzitterschap werken aan de **Europese Agenda Stad**; dit zal resulteren in het te sluiten Pact van Amsterdam. Doel van de Europese Agenda Stad is het EU-beleid en –regelgeving beter te laten aansluiten op de stedelijke praktijk, zodat steden meer bijdragen aan het volle groeipotentieel voor groei en banen in Europa. Ten aanzien van het **cohesiebeleid** zal het Nederlands voorzitterschap een aantal specifieke onderwerpen agenderen: vereenvoudiging, de evaluatie van de uitkomsten van de Partnerschapsovereenkomsten en de Operationele Programma's voor de periode 2014-2020. Het Nederlands voorzitterschap zal ook aandacht schenken aan de uitwerking van slimme specialisatiestrategieën, waarbij ingezet wordt op de sterke punten en het innovatiepotentieel van een specifieke regio. Dit is een belangrijk onderdeel van een modern cohesiebeleid, dat zich richt op concrete en meetbare resultaten.

Buitenlandse Zaken (inclusief Defensie, Handel en Ontwikkelingssamenwerking)

Op extern beleid is het roulerend voorzitterschap sinds het Verdrag van Lissabon ondersteunend aan de Hoge Vertegenwoordiger, die de Raad Buitenlandse Zaken (RBZ) voorziet. De Handelsraad vormt hierop een uitzondering. De agenda van de RBZ wordt in hoge mate bepaald door de actualiteit.

De inspanningen van het Nederlands voorzitterschap zullen erop zijn gericht bij te dragen aan een wereld die veiliger, rechtvaardiger en toekomstbestendig is. De strategische context van de EU is veranderd door mondialisering en groeiende **instabiliteit in de nabuurregio** van de EU. In het oosten kenmerkt zich deze door geopolitieke spanning als gevolg van het niet respecteren van principes van internationaal recht en territoriale integriteit; in het zuiden vormen conflicten en schendingen van mensenrechten belangrijke factoren voor instabiliteit en veroorzaken ze uitdagingen op het gebied van veiligheid, de humanitaire situatie en sociaaleconomische ontwikkeling. De huidige migratieproblematiek is hier een gevolg van.

Aangezien interne en externe uitdagingen in toenemende mate met elkaar verweven zijn, brengt instabiliteit buiten de EU verhoogde risico's binnen de EU met zich mee. Dit vraagt om een sterkere **verbinding tussen intern en extern beleid** en effectieve, geïntegreerde inzet van het brede Europese instrumentarium, alsook een actieve diplomatieke inzet van de Hoge Vertegenwoordiger en de lidstaten.

Het Nederlands voorzitterschap hecht bijzonder aan versterking van het **Gemeenschappelijk Buitenland- en Veiligheidsbeleid (GBVB)**, inclusief het Gemeenschappelijk Veiligheids- en Defensiebeleid (GVDB). De EU heeft groot belang bij effectief gezamenlijk extern optreden en een GBVB waarmee we doelmatig kunnen inspelen op de grote veiligheidsvragen van vandaag. Nederland is pleitbezorger van een **geïntegreerde benadering**, onder meer bij het aanpakken van complexe vraagstukken als de migratieproblematiek, terrorismebestrijding en cyberveiligheid. Nederland zal zich in dit verband ook inzetten voor verbetering van de werkwijze van de Europese instellingen ten aanzien van extern beleid. Verder is het bevorderen van **mensenrechten** wereldwijd een prioriteit voor het Nederlands voorzitterschap.

De Nederlandse inzet voor het extern beleid van de EU zal bijdragen aan de totstandkoming van een nieuwe **'Global Strategy on Foreign and Security Policy'**, die naar verwachting in juni 2016 aan de Europese Raad zal worden aangeboden.

Defensie

De Strategische Agenda van de Europese Raad zet in op doeltreffend gemeenschappelijk optreden in de wereld. Een sterker Gemeenschappelijk Veiligheids- en Defensiebeleid (GVDB) is in het belang van zowel de EU, de NAVO als individuele lidstaten. Het Nederlands voorzitterschap zal zich dan ook richten op de goede verankering van de thema's veiligheid en defensie in de nieuwe **'Global Strategy on Foreign and Security Policy'**, **de versterking van het GVDB** en de toekomst van Europese defensiesamenwerking. Nederland streeft ernaar dat de Hoge Vertegenwoordiger na aanneming van de nieuwe strategie in juni 2016 deze strategie vertaalt naar concrete ambities en toereikende civiele en militaire capaciteiten in de vorm van een *EU Defence and Security Framework*. Het Nederlands voorzitterschap wil de diverse bottom-up initiatieven van Europese defensiesamenwerking en top-down EU-veiligheidsbeleid dichterbij elkaar brengen en zal in dit verband het minder vrijblijvend maken van Europese defensiesamenwerking agenderen. Tot slot zal het Nederlands voorzitterschap zich richten op snellere (politieke) besluitvorming.

Het Nederlands voorzitterschap is positief over de versterking van de **Europese defensiemarkt en -industrie**. Een open, transparante en goed functionerende defensiemarkt, inclusief toegang voor het MKB, en een concurrerende defensie-industrie zijn belangrijke voorwaarden voor versterking van het GVDB. Nederland zal tijdens zijn voorzitterschap het Europees Defensie Agentschap (EDA) ondersteunen in het *Research & Technology*-domein waar de *Preparatory Action* voor defensiegerelateerd onderzoek nieuwe kansen moet bieden.

Handel

Tijdens het Nederlands voorzitterschap zal de Europese handelsagenda worden geleid door de onderhandelingen over bilaterale vrijhandelsakkoorden met onder meer de VS (TTIP), de opvolging van de 10^e Ministeriële Conferentie van de WTO en de verordeningen aangaande conflictmineralen en folterwerktuigen. Het Nederlands voorzitterschap zal in de Handelsraad de Commissie faciliteren in de onderhandelingen over vrijhandelsakkoorden en constructief met het EP samenwerken om de lopende wetgevingsprocessen af te ronden.

De onderhandelingen over het vrijhandelsakkoord tussen de EU en de VS (***Transatlantic Trade and Investment Partnership, TTIP***) staan in de EU in de publieke belangstelling. Gezien de ambitie van de Europese Raad om de onderhandelingen spoedig af te ronden zal het Nederlands voorzitterschap zich inzetten de onderhandelingen efficiënt verder te brengen, met oog voor het maatschappelijk debat. Mogelijk worden tijdens het Nederlands voorzitterschap de laatste zaken uitonderhandeld over het vrijhandelsakkoord tussen de EU en **Japan**, zal er een begin worden gemaakt met het opstarten van de onderhandelingen met **Australië** en **Nieuw-Zeeland** en zal er een mandaat aan de Commissie worden gegeven om het bestaande vrijhandelsakkoord met **Mexico** te moderniseren. Naar verwachting zal de Europese Commissie tijdens het Nederlands voorzitterschap met een voorstel komen om, al dan niet onder bepaalde voorwaarden, markteconomiestatus aan **China** te verlenen.

In december 2015 vond de 10^e Ministeriële Conferentie van de **WTO** plaats. Onder het Nederlands voorzitterschap zal de EU starten met de precieze invulling van de hier gemaakte afspraken. Daarnaast wil Nederland een aanjagende rol spelen in de Post-Nairobi-discussie over de toekomst en de rol van het WTO in het multilaterale handelssysteem.

Wat betreft de wetgevingsdossiers zal Nederland zich inzetten om tot een Raadspositie te komen over het voorstel van de Commissie om de verantwoorde handel in **mineralen afkomstig uit conflict- en hoogrisicogebieden** te bevorderen (conflictmineralenverordening). Aansluitend zal Nederland een begin maken met de triloog met het EP en de Commissie. Aan het einde van het Luxemburgse Voorzitterschap is de triloog gestart over de herziening van de **anti-folterverordening**. Deze verordening betreft controle op de handel van goederen die gebruikt kunnen worden voor foltering of de doodstraf. Nederland streeft ernaar deze triloog af te ronden.

Ontwikkelingssamenwerking

Het Nederlands voorzitterschap zal zich op het gebied van ontwikkelingsamenwerking richten op de migratiecrisis, waarin ook de voorbereiding van de humanitaire wereldtop in Istanbul op 23 en 24 mei 2016 een belangrijke rol kan spelen, de implementatie van de duurzame ontwikkelingsdoelen en de voorbereidingen voor de formele start van de onderhandelingen over de toekomst van de onderlinge betrekkingen met de zogeheten ACS-landen. Tot slot zal tijdens het Nederlands voorzitterschap een aanzet worden gedaan voor verdere beleidsvorming op Europees niveau van de 'hulp en handel agenda'.

De **migratiecrisis** vraagt om een geïntegreerde inzet van beleidsterreinen en EU-instrumenten. Om dit te bereiken zijn partnerschappen met derde landen essentieel. Nederland zal zich inzetten voor blijvende aandacht voor de externe aspecten van migratie, waaronder opvang in de regio, de aanpak van grondoorzaken en humanitaire hulp. Ook in dit kader wil Nederland zich inzetten voor een sterke Europese stem in de humanitaire wereldtop.

De **duurzame ontwikkelingsdoelen** vormen gezamenlijk de internationale agenda voor armoedebestrijding en mondiale ontwikkeling tot 2030. Het Nederlands voorzitterschap zal zich onder meer inspannen voor stevige monitoring en vroegtijdige verankering van de 2030 Agenda in het interne en externe beleid van de EU. Het aflopen van het verdrag van Cotonou in 2020 biedt een natuurlijk moment voor de EU en de **ACS-landen** (79 landen in Afrika, het Caribische Gebied en de Stille Oceaan) de onderlinge betrekkingen tegen het licht te houden. De voorbereiding van de formele start van de onderhandelingen, die uiterlijk in 2018 van start moeten gaan, is in volle gang. Het Nederlands voorzitterschap zal een open, geïnformeerde discussie stimuleren en een bijdrage leveren aan een gedegen interne evaluatie van het 'acquis van Cotonou' en zorgdragen voor tijdige betrokkenheid van de ACS-landen in de discussie.

Tot slot zal het Nederlands voorzitterschap zich inzetten om de **synergie tussen hulp en handel** op Europees niveau verder vorm te geven. Met het brede scala aan instrumenten waaronder handelspolitiek en ontwikkelingssamenwerking kan de EU als speler van gewicht op het wereldtoneel grote impact hebben. Om deze reden zullen de informele Handelsraad en de informele OS-Raad aaneengesloten plaatsvinden, met een gecombineerd deel voor de Handels- en OS-ministers.

Het Nederlands voorzitterschap zal hier **internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen** en de verduurzaming van mondiale waardeketens agenderen. De conferentie die Nederland eind 2015 organiseerde zal waardevolle input bieden voor deze discussie.

Economisch en Financieel

Werken aan optimale omstandigheden voor structurele economische groei en welvaart in de Unie en een schokbestendige eurozone blijven tijdens het Nederlands voorzitterschap cruciaal. De EMU staat er fundamenteel beter voor dan voor de crisis, maar verdere versterking is wenselijk en mogelijk. Het Nederlands voorzitterschap richt zich daarbij op het optimaal benutten van het huidige EMU-raamwerk met als speerpunten hervormingen en begrotingsconsolidatie en de verdieping van de interne markt. Het *Five Presidents' Report* biedt handvatten voor de ontwikkeling van de EMU.

Het Nederlands EU-voorzitterschap zet in op het verder versterken en stroomlijnen van het **Europees Semester**, zoals ook voorgesteld door de Europese Commissie. Het Nederlands voorzitterschap zal de prestaties van lidstaten en de implementatie van aanbevelingen op de agenda plaatsen. Daarbij zal er nadrukkelijk gelegenheid zijn voor het uitwisselen van *best practices*. Dit initiatief kan bijdragen aan een verbeterd Europees Semester en past bij het versterken van de implementatie van landenspecifieke aanbevelingen en het bevorderen van structurele hervormingen en beter bestuur in de lidstaten. Het Nederlands voorzitterschap is voornemens de bestaande praktijk van het gebruik van de aanbevelingen voor de eurozone verder uit te bouwen. Wanneer uitkomsten van deze discussies terugkomen in het nationale deel van het Semester, dan kunnen uitdagingen voor het gehele eurogebied uiteindelijk beter tot uiting komen in nationaal beleid.

Onderdeel van het *Five Presidents' Report* is de versterking van de **externe vertegenwoordiging van de EMU** in het IMF. De discussies zullen tijdens het Nederlands voorzitterschap worden voortgezet waarbij aandacht wordt gegeven aan de voordelen van meer coördinatie tussen de eurozonelidstaten en het belang van instandhouding van de samenwerking met EU-lidstaten.

De Commissie heeft eveneens een aanbeveling gedaan voor een Raadsaanbeveling ter oprichting van nationale raden voor concurrentievermogen. Onder het Nederlands voorzitterschap zal de Raad deze in behandeling nemen. Het Nederlands voorzitterschap zal zich eveneens richten op verbetering van de werking van het Stabi-leiteits- en Groeipact (SGP) en steunt stappen die zien op transparantie en vereenvoudiging van het SGP. De Commissie zal het komend jaar een brede consultatie starten en medio 2016 zal een deskundigengroep worden opgezet om de juridische, economische en politieke voorwaarden voor de langetermijnvoorstellen uit het *Five Presidents' Report* te verkennen.

In het kader van het vervolmaken van de **bankenuïe** heeft de Europese Commissie in het najaar van 2015 een voorstel gepubliceerd inzake een Europees depositoverzekeringstelsel, alsmede een mededeling over aanvullende benodigde maatregelen om de bankenuïe te vervolmaken. Onder het Nederlands voorzitterschap zal dit voorstel in de Raad geagendeerd worden en zal tevens ingezet worden op verdere uitwerking van de aanvullende maatregelen ter vervolmaking van de bankenuïe.

De Commissie heeft op 30 september 2015 ook haar actieplan voor de **Kapitaalmarktunie** gepresenteerd. De Kapitaalmarktunie is een aanvulling op de derde pijler van het EU investeringsplan en moet zorgen voor een impuls aan het functioneren van Europese kapitaalmarkten ten behoeve van de reële economie. Als onderdeel van dit actieplan zijn twee verordeningen voor securitisaties gepresenteerd, die mogelijk door het Nederlands voorzitterschap kunnen worden afgerond. Eind 2015 is tevens het voorstel tot herziening van de prospectusrichtlijn gepresenteerd.

Een aantal andere belangrijke dossiers zal ook de nodige aandacht vragen tijdens het Nederlands voorzitterschap. Over het Commissievoorstel ten aanzien van **Bank Structural Reform**, dat beoogt bij te dragen aan het terugdringen van de ‘*too big to fail*’-problematiek bij banken en onder meer ingaat op de vraag in hoeverre grote banken hun risicovolle handelsactiviteiten moeten afsplitsen van reguliere nutsactiviteiten (leningen verstrekken), is reeds een Raadsakkoord bereikt. Zodra het EP zijn positie heeft bepaald zullen daarom onderhandelingen in triloogverband plaatsvinden. Daarnaast zal de Commissie naar verwachting begin 2016 een wetgevend voorstel publiceren voor een raamwerk voor herstel en afwikkeling van centrale tegenpartijen (central counterparties, CCP’s). Naar verwachting zal onder het Nederlands voorzitterschap ook de triloog over de herziening van de Europese richtlijn voor bedrijfspensioenfondsen (IORP) worden gestart.

Belastingen

Op 17 juni 2015 presenteerde de Commissie een actieplan voor hervorming van de **vennootschapsbelasting** in de EU. Dit omvat een reeks initiatieven die een einde moeten maken aan belastingontwijking, de duurzaamheid van de inkomsten moeten garanderen en de interne markt moeten versterken voor het bedrijfsleven. De strijd tegen belastingfraude en -ontwijking vormt een speerpunt tijdens het Nederlands voorzitterschap, waarbij het onder meer gaat om het vergroten van transparantie bij de aanpak van belastingontwijking door bedrijven op basis van de afspraken die hierover in oktober jl. in OESO-verband zijn gemaakt binnen het *Base Erosion and Profit Shifting* (BEPS) traject. Tijdens het Nederlands voorzitter-

schap zal de Commissie een voorstel presenteren voor het omzetten van de OESO BEPS-maatregelen in Europese wetgeving. Ook zal tijdens het Nederlands voorzitterschap verder worden gesproken over de opname van een minimum effectieve belastingclausule in de *Interest & Royalty* richtlijn.

De Commissie publiceert in de eerste helft van 2016 een **actieplan voor een effectiever Btw-stelsel**, onder andere op het gebied van Btw op grensoverschrijdende transacties binnen de EU. Ook wordt in 2016 in het kader van de digitale interne markt een actieplan verwacht voor een efficiënt en fraudebestendig **Btw-regime** dat onder andere een voorstel voor Btw-tarieven en *e-commerce* zal bevatten. Afhankelijk van de momenten van publicatie zal het Nederlands voorzitterschap met deze voorstellen aan de slag gaan.

Mogelijk komt tijdens het Nederlands voorzitterschap de **Financial Transaction Tax (FTT)** opnieuw aan de orde, als de kopgroep van lidstaten die hebben gekozen voor nauwere samenwerking op dit gebied tot een voorstel komt voor een richtlijn terzake.

Europese begroting

Het Nederlands voorzitterschap zal in de Raad de **begrotingssystematiek** en noodzaak te komen tot meer transparantie, betere voorspelbaarheid en consistentie daarvan aan de orde stellen. Het vinden van praktische oplossingen die gerealiseerd kunnen worden binnen de bestaande wet- en regelgeving, staat voorop. Het Nederlands voorzitterschap zet zich in voor een heldere Europese begrotingskalender waardoor op vaste momenten in het jaar vaste stappen in het begrotingsproces worden doorlopen.

Justitie en Binnenlandse Zaken

In een Europa zonder binnengrenzen zijn gemeenschappelijke oplossingen nodig op het terrein van justitie, veiligheid, asiel en migratie. De huidige Europese migratieproblematiek treft alle lidstaten en vraagt om een daadkrachtige Europese oplossing. Daarnaast vereist de dreiging van terroristische aanslagen nog betere samenwerking op het gebied van veiligheid en opsporing. Het Nederlands voorzitterschap zal zich ervoor inzetten om tot een gezamenlijke Europese aanpak te komen.

Het Nederlands voorzitterschap zal zich inspannen de uitvoering van de **Europese migratieagenda** van mei jl. en de aanvullende voorstellen, zoals ook aangekondigd in het Commissie Werkprogramma 2016, verder te brengen en te implementeren. Het Nederlands voorzitterschap wil graag stappen zetten die leiden tot een billijke verdeling van de eerste aankomsten van asielzoekers en de behandeling van asielaanvragen, alsook de verdere verbetering van de

beveiliging van de Europese buitengrenzen. Bovendien dient voor de middellange termijn het perspectief in de regio van eerste opvang te worden vergroot, ten einde het model van risicovolle doorreis te doorbreken. Het Nederlands voorzitterschap streeft ernaar de verschillende uitdagingen die er op dit terrein zijn door middel van een geïntegreerde Europese aanpak te benaderen, waarvan deel uitmaken de voorspoedige implementatie van de recent genomen besluiten gericht op de herplaatsing van 160.000 asielzoekers, het goed functioneren van de hotspots en het bevorderen van de operationele samenwerking tussen lidstaten. De gepresenteerde wetsvoorstellen met betrekking tot een herplaatsingsmechanisme en de Europese lijst veilige landen van oorsprong zullen tijdens het Nederlands voorzitterschap eveneens een prominente rol spelen.

Op het terrein van de externe dimensie zijn in de afgelopen maanden ook de nodige maatregelen overeengekomen, zoals het actieplan mensensmokkel en terugkeer. Nederland zal als voorzitter de behandeling ter hand nemen van het **grensbeheerpakket**, met daarin onder meer een versterking van het mandaat van Frontex. De Europese Raad van december 2015 riep op tot het vaststellen van een Raadspositie op dit belangrijke dossier tijdens het Nederlands voorzitterschap. Daarnaast heeft de Europese Commissie in haar werkprogramma ook maatregelen aangekondigd om het migratiebeheer te verbeteren, wat zich zal richten op hervestiging, een revisie van het Dublin-systeem en reguliere migratie.

In reactie op de huidige complexe veiligheidssituatie en in het kader van terrorismebestrijding is ook de implementatie van de in juni 2015 aangenomen **Europese Veiligheidsstrategie** voor de periode 2015-2020 van belang alsmede de implementatie van het pakket aan maatregelen dat na de aanslagen in Parijs in januari is aangenomen. Gezien het grensoverschrijdende karakter van cybercrime en -security, terrorisme en georganiseerde criminaliteit, waaronder mensenhandel, is een gecoördineerde reactie op Europees niveau vereist. Dat geldt ook voor preventief optreden om radicalisering tegen te gaan. Het Nederlands voorzitterschap zet specifiek in op effectieve operationele samenwerking en de verdere verbetering van informatie-uitwisseling op basis van de bestaande instrumenten en met inachtneming van waarborgen voor gegevensbescherming. Het Nederlands voorzitterschap zal zich inzetten om aan het implementatietraject van de Europese Veiligheidsstrategie voor 2016 verder invulling te geven. Het Nederlands voorzitterschap zal het voorstel tot wijziging van het kaderbesluit inzake terrorisme, betere regels over vuurwapens en het voorstel voor een European Criminal Records Information System voor derdelanders behandelen. De inzet van het Nederlands voorzitterschap is er met name op gericht om

de instrumenten ter verbetering van de bestrijding van terrorisme – in verband met het grote belang dat daaraan wordt gehecht – zo snel mogelijk tot stand te brengen.

Ten slotte zal het Nederlands voorzitterschap zich inzetten op een aantal lopende (wetgevings)dossiers die in de Raad en in de trilogie in onderhandeling zijn. Dit betreft dossiers als contractenrecht, rechtsbijstand en de toetreding van de EU tot het EVRM.

Werkgelegenheid, Sociaal Beleid, Volksgezondheid en Consumentenzaken

Binnen de Raad Werkgelegenheid, Sociaal Beleid, Volksgezondheid en Consumentenzaken (WSBVC) staat voor het Nederlands voorzitterschap het bevorderen van een gelijk speelveld voorop. Het Nederlands voorzitterschap hecht zeer aan het **arbeidsmobiliteitspakket**. In het Commissie Werkprogramma 2016 wordt dit pakket aangekondigd. Naast een mededeling over arbeidsmobiliteit zal dit pakket volgens de Commissie bestaan uit een voorstel voor een gerichte herziening van de detacheringsrichtlijn en een herziening van de regels rondom de coördinatie van sociale zekerheid. Laatstgenoemde herziening beoogt misbruik tegen te gaan door betere handhaving.

Het Nederlands voorzitterschap zet erop in werkgerelateerde kanker tegen te gaan door werknemers te beschermen tegen een groter aantal kankerverwekkende stoffen dan thans het geval is. Dit vergt aanpassing van de **carcinogenrichtlijn**.

Het Nederlands voorzitterschap zal zich voorts inzetten om kennisdeling tussen lidstaten op het terrein van **armoedebestrijding** te stimuleren.

Naast deze prioritaire onderwerpen zal het Nederlandse voorzitterschap ook aandacht besteden aan dossiers die reeds op de agenda staan of binnenkort aan de orde zullen komen. Het gaat dan bijvoorbeeld om gendergelijkheid en economische zelfstandigheid, het Semester, de Toegankelijkheidsact, de 'pillar of social rights' en de richtlijn gelijke behandeling buiten de werkvloer. De nieuwe **Europese Vaardighedenagenda** zal ook in deze Raad worden gepresenteerd.

Op het gebied van de volksgezondheid heeft de EU een belangrijke rol ten aanzien van de **markttoegang van geneesmiddelen en medische hulpmiddelen**. Het Nederlands voorzitterschap zal aandacht besteden aan de vraag hoe innovatieve middelen sneller tegen een maatschappelijk aanvaardbare prijs bij de patiënt kunnen komen. Het voorzitterschap zal ook toewerken naar een akkoord met het Europees Parlement over de verordeningen inzake medische hulpmiddelen en in vitro-diagnostica.

Nederland dringt aan op meer samenwerking tussen volksgezondheid- en landbouwministers op het terrein van antimicrobiële resistentie en zal dit onderwerp dan ook tijdens het Nederlands EU-voorzitterschap agenderen. Daarnaast vindt Nederland het belangrijk dat toegang tot innovatieve en betaalbare geneesmiddelen gewaarborgd blijft. Daarom spant Nederland zich tijdens zijn voorzitterschap tevens in om de vrijwillige samenwerking rond de prijzen van geneesmiddelen tussen lidstaten te versterken en verkent flexibele vormen van markttoelating die moeten leiden tot betere toegang van patiënten tot nieuwe, veelbelovende geneesmiddelen.

Ten aanzien van **hormoonverstorende stoffen** heeft het formuleren van criteria voor het aanmerken van stoffen als hormoonverstorend vertraging opgelopen. Het Nederlandse voorzitterschap acht het van belang dat de risico's van deze stoffen voor mens, dier en milieu worden geadresseerd en zet zich er voor in verdere vertraging te voorkomen.

Tot slot zet het Nederlands voorzitterschap, via de organisatie van een conferentie en agendering van het onderwerp tijdens de informele Raad, in op een versterkte gezamenlijke aanpak voor de **verbetering van levensmiddelen** op EU-niveau. Een gelijk Europees speelveld voor producenten van voedingsproducten is gewenst om gezonde innovaties en de gezonde keuze voor de consument makkelijker te maken.

Concurrentievermogen

Interne markt

De economische voordelen van een beter functionerende interne markt kunnen oplopen tot meer dan 651 miljard euro per jaar, oftewel 5% van het Europese bbp. De interne markt is hiermee de meest waardevolle *asset* van de EU en één van de belangrijkste instrumenten om de Europese economie vooruit te helpen.

Het Nederlands voorzitterschap verwelkomt de op 28 oktober 2015 gepresenteerde **Interne Markt Strategie** voor goederen en diensten, waaronder een alomvattende strategie voor de interne markt, aandacht voor een betere implementatie en handhaving van bestaande regelgeving (in het bijzonder de dienstenrichtlijn), een duidelijke focus op dienstensectoren met een groot economisch potentieel (zoals bouw, zakelijke dienstverlening en detailhandel) en versterking van het principe van wederzijdse erkenning in met name de genoemde dienstensectoren. Bij de versterking van de interne markt zet het Nederlands voorzitterschap in op maatregelen om de resterende belemmeringen voor de dienstenmarkt weg te nemen. Een meer ambitieuze implementatie van de dienstenrichtlijn en het geven van opvolging aan de landenspecifieke

aanbevelingen van het Europees Semester op de interne markt maken hier deel van uit. Het Nederlands voorzitterschap streeft ernaar de Strategie te bespreken op de Raad voor Concurrentievermogen om vanuit de Raad politieke sturing te geven bij de uitwerking van de belangrijkste aangekondigde initiatieven en om input te geven aan de Europese Raad.

Voor de Europese Unie zijn het versterken van vertrouwen in de digitale economie en het bevorderen van innovatie in de gehele economie essentieel voor het realiseren van gezonde economische groei. In dit licht ziet het Nederlands voorzitterschap uit naar de uitwerking van de in mei 2015 gepresenteerde **Digitale Interne Markt Strategie** in concrete voorstellen, om hiermee bedrijven en burgers in staat te stellen het maximale uit digitale ontwikkelingen te halen. Het gaat om belangrijke onderwerpen: o.a. grensoverschrijdende *e-commerce*, modernisering van het auteursrecht, vereenvoudiging van de BTW, herziening van het telecomkader en het aanjagen van een vrij dataverkeer.

Het *Regulatory Fitness and Performance Programme* (REFIT) is onderdeel van de agenda voor Beter Regelgeving. Het komende jaar wil de Commissie een flink pakket bestaande regelgeving onder de loep nemen. Het Nederlandse voorzitterschap verwelkomt **beter regelgeving** in het werkprogramma van de Commissie. Beter regelgeving is een blijvend en doorlopend aandachtspunt. Het Nederlands voorzitterschap zal betere regelgeving in de Raad voor Concurrentievermogen agenderen, waarbij speciale aandacht uitgaat naar sectorale reductiedoelstellingen en het belang van toekomstbestendige Europese regelgeving.

Onderzoek

In de Raad voor Concurrentievermogen (onderzoeksdeel) stelt het Nederlands voorzitterschap het innovatiever maken van Europa centraal. Dit sluit aan op de agenda van de Commissie gericht op een Unie van banen en groei en concurrentievermogen. De focus van de informele ministersbijeenkomst zal liggen op randvoorwaarden voor **onderzoek en innovatie** en het belang van investeringen in onderzoek en innovatie.

De resultaten van de evaluatie van het **Zevende Kaderprogramma voor Onderzoek en Technologische Ontwikkeling** ('KP7') bieden de Raad de mogelijkheid om de positieve impact van investeringen voor de toekomst te benadrukken. Het is essentieel dat regelgeving onderzoeks- en innovatievriendelijk wordt om te zorgen voor een optimaal onderzoeks- en vestigingsklimaat in Europa. Dat sluit ook aan bij de ambitie die de Commissie in haar werkprogramma voor 2016 uitspreekt om het investerings- en innovatieklimaat in Europa te verbeteren, en ook

de toegang tot de Europese onderzoeksmiddelen via Horizon 2020 te vereenvoudigen. De impact van investeringen voor wetenschap en maatschappij kan verder vergroot worden door een betere circulatie en ontsluiting van (wetenschappelijke) kennis ('*open science*' en '*open access*'), waarbij onderzoek gefinancierd met publieke middelen ook publiekelijk toegankelijk is.

Space

De Commissie heeft in haar werkprogramma opgenomen dat zij wil inzetten op een '*Space strategy for Europe*'. Het Nederlands voorzitterschap wil hier een voorschot op nemen met de agendering van het onderwerp **ruimtevaart** in Raadskader. Het onderwerp betere benutting van satellietdata ('*uptake Space data*') kan daar onderdeel van zijn.

Transport, Telecom en Energie

In 2015 presenteerde de Europese Commissie een kaderstrategie voor een Europese Energie Unie. Het doel hiervan is een meer betaalbare energievoorziening, het verminderen van de energieafhankelijkheid van de EU, en de totstandkoming van een toekomstbestendig klimaatbeleid. Ter implementatie van de **Energie Unie Strategie** heeft de Commissie een voorstel gedaan voor de herziening van de richtlijn energielabeling. In de komende periode is verdere uitwerking van de strategie te verwachten. Zo zullen komend jaar belangrijke voorstellen worden gedaan om het ontwerp van de elektriciteitsmarkt te wijzigen. Dit zal bijdragen aan het verhogen van de flexibiliteit van het energiesysteem, de coördinatie van beleid op het terrein van leveringszekerheid, de marktintegratie van duurzame energie en regionale samenwerking. Ook zal de Commissie voorstellen publiceren om de Europese voorzieningszekerheid te versterken. Het Nederlands voorzitterschap zal zich inzetten om de nodige voortgang te boeken op genoemde voorstellen en schenkt daarbij bijzondere aandacht aan het nieuwe marktontwerp voor elektriciteit en regionale samenwerking; dat zijn essentiële bouwstenen voor de Energie Unie.

De transportagenda richt zich op de bijdrage van transport, logistiek en mobiliteit aan de Juncker agenda van de Europese Commissie voor banen, economische groei en investeringen. Het Nederlands EU-voorzitterschap zal prioriteit geven aan het verbeteren van de concurrentiekracht van de sector door in te zetten op een goed functionerende markt, innovatie, investeringen in infrastructuur en slimme regelgeving. Tijdens het Nederlands voorzitterschap zullen de onderhandelingen met het Europees Parlement over de voorstellen van de marktpijler van het **Vierde Spoorpakket**, de verordening voor markttoegang en financiële transparantie voor **havendiensten** en de richtlijn technische eisen binnen-vaartschepen naar verwachting worden afgerond.

Uit het op 7 december gepresenteerde **Luchtvaartpakket** zal het Nederlands voorzitterschap de mededeling *Aviation Strategy* agenderen tijdens de ministeriële *European Aviation Summit* op 20-21 januari 2016. Het pakket bevat ook voorstellen tot herziening van de EASA verordening, regelgeving voor drones en mandaten voor luchtvaartonderhandelingen met onder meer zes Golfstaten, Turkije en ASEAN. Deze voorstellen wil Nederland op de formele Raad agenderen. Tot slot is er de voorbereiding van de ICAO-assembly die zich in september/oktober 2016 zal buigen over een **mondiaal emissie-handelssysteem** voor de luchtvaart. Nederland zal verder de verwachte voorstellen Beroepskwalificaties binnen-vaart en een pakket wetgeving over de Veiligheid passagiersschepen oppakken. Dit laatste pakket zal verschijnen in het kader van betere regelgeving (REFIT).

Onder het Nederlands voorzitterschap staat het transportdeel van de gecombineerde ministeriële milieu- en transportbijeenkomst, op 14 en 15 april 2016, in het teken van **smart mobility** (coöperatief en automatisch rijden). Nederland is van mening dat diverse vraagstukken zoals aansprakelijkheid en veiligheidseisen internationaal moeten worden gezien. Nederland streeft er o.a. naar Europese harmonisatie op het gebied van zelfrijdende voertuigen een stap verder te brengen. Door in deze vroege fase van de ontwikkelingen samen te werken kan worden voorkomen dat binnen de EU een lappendeken van regels en voorschriften ontstaat.

In de Telecomraad is de digitale interne markt eveneens het belangrijkste dossier, waarbij de herziening van het regelgevende kader voor telecombedrijven centraal staat. Een modern regelgevend kader biedt de mogelijkheid om de mededinging, concurrentie en investeringen in de **telecomsector** te versterken. Ook internet *governance*, de review van de groothandelsmarkt voor *roaming* en het gebruik van de 700 MHz radiospectrumband zijn onderwerpen die zullen gaan spelen.

Het Nederlands voorzitterschap zal het voorstel voor de **netwerk- en informatiebeveiligingsrichtlijn** oppakken, hetzij voor afronding van de onderhandelingen, hetzij voor de implementatie. Voorts zet het Nederlands voorzitterschap in op afronding van het dossier richtlijn toegankelijkheid overheidswebsites; het in de Digitale Interne Markt Strategie aangekondigde *eGovernment* actieplan wordt met belangstelling tegemoet gezien.

Landbouw en Visserij

Landbouw en visserij zijn essentieel voor de Europese economie en voor de wereldwijde voedselzekerheid. Het is een mondiale opgave in 2050 tenminste 9 miljard mensen te voeden. Klimaatsslimme landbouw en **bestrijding van voedselverspilling** in alle onderdelen van de keten zowel in Europa als daarbuiten bieden oplossingen.

Het Nederlands voorzitterschap zal een gedachtewisseling organiseren over de ervaringen met het hervormde **Gemeenschappelijk Landbouwbeleid** met het oog op de toekomst van dit beleid na 2020. Daarnaast wil Nederland de Europese Commissie uitdagen om stappen te zetten in de vereenvoudiging van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid op de kortere termijn, om onnodige regeldruk voor agrarisch ondernemers tegen te gaan. De marktsituatie in verschillende agrarische sectoren, zoals de melkveehouderij en de varkenshouderij, is momenteel zorgelijk. Ook daarvoor zal aandacht blijven.

Het Nederlands voorzitterschap zal verder aandacht besteden aan het tegengaan van **antimicrobiële resistentie**. Een "One Health"-aanpak is hier noodzakelijk: meer samenwerking tussen volksgezondheid- en landbouwministers. In dit kader organiseert het Nederlands voorzitterschap een ministeriële conferentie.

Ook zal het Nederlands voorzitterschap aandacht vragen voor de onbalans tussen het **octrooi- en het kwekersrecht** die de vrije toegang tot genetische bronnen, van belang voor plantenveredeling, belemmert.

Op de wetgevingsdossiers op visserijgebied wil het Nederlands voorzitterschap een verdere verduurzaming bereiken, zoals dat in het kader van het hervormde **Gemeenschappelijk Visserijbeleid** is afgesproken. Het vastleggen van afspraken voor het meerjarig duurzaam beheer van visbestanden en de verdere invoering van de aanlandplicht ter voorkoming van voedselverspilling zijn daarbij prioriteiten. Ook hier is het perspectief zowel Europees als mondiaal: schone oceanen zijn essentieel voor de wereldwijde voedselzekerheid. Het Nederlands voorzitterschap wil stappen zetten op het gebied van Blue Growth en Food Security.

Ten slotte komen naar verwachting evaluaties door de Europese Rekenkamer en de Europese Commissie aan de orde van EU-inspanningen op het gebied van **bossen en de aanpak van de handel in illegaal hout**. Het Nederlands voorzitterschap wil op basis daarvan komen tot een effectievere en coherente aanpak die ook een impuls geeft aan het stopzetten van ontbossing.

Milieu

Het Nederlands voorzitterschap wil waarborgen dat maatregelen op verschillende beleidsterreinen elkaar zoveel mogelijk versterken en dat economische doelstellingen en een verantwoord gebruik van grondstoffen en energiebronnen samenkomen in een *toekomstbestendig model van duurzame groei*. De aankondiging van het Commissievoorstel *volgende stappen voor een duurzame Europese toekomst*, om economische groei en duurzaamheid ook in de periode na 2020 te waarborgen, ziet het Nederlands voorzitterschap als een belangrijk initiatief. Als voorzitter zal Nederland onder andere de milieuraad benutten om de Europese gedachtevorming hiervoor te voeden in relatie tot de implementatie van de 2030 duurzame ontwikkelingsagenda.

De uitkomst van COP21, het Akkoord van Parijs en de verdere uitwerking daarvan zullen tijdens het Nederlands voorzitterschap volop in de belangstelling staan. De Europese Raad heeft zich voorgenomen de uitkomsten van Parijs en de implementatie van het Europese Klimaat- en Energiepakket 2030 in maart nader te bespreken; dit zal door de milieuraad worden voorbereid.

Tegelijkertijd wordt sinds juli 2015 onderhandeld over het Commissievoorstel voor herziening van het EU emissiehandelssysteem (ETS). In het tweede kwartaal van 2016 worden Commissievoorstellen verwacht voor de nationale doelstellingen voor het verder terugdringen van **CO₂-emissies in de non-ETS-sectoren** (*effort sharing decision*). Het Nederlands voorzitterschap zet zich in voor concrete voortgang in deze onderhandelingen waarmee de Europese bijdrage aan de mondiale aanpak van klimaat, ten minste 40% reductie in 2030 t.o.v. 1990, wordt geïmplementeerd in EU-beleid en wetgeving.

De circulaire economie draait om zuinig omgaan met grondstoffen, hergebruik van materialen en het benutten van afval als grondstof. Het biedt een oplossing voor het realiseren van een economische groei die voorkomt dat het natuurlijke kapitaal uitgeput raakt, dat er grote afhankelijkheid is van primaire grondstoffen en dat er een enorme hoeveelheid afval ontstaat. Een EU-brede inzet op de transitie naar een circulaire economie biedt kansen voor de Europese concurrentiepositie, nieuwe innovatiemogelijkheden en significant potentieel voor groei en banen. Het Nederlands voorzitterschap zal het nieuwe **pakket Circulaire Economie** in de milieuraad behandelen.

Het Nederlands voorzitterschap zal zich in het kader van *better regulation* ook op milieugebied inzetten voor verbetering en vereenvoudiging van EU-regelgeving, met name via promotie van het Nederlands-Brits-Duitse initiatief 'Make It Work', dat zich samen met de Commissie en een coalitie van lidstaten richt op beter uitvoerbare,

consistentere en meer **toekomstbestendige EU milieuwetgeving**. Samen met de Commissie wordt o.a. gewerkt aan modernisering van de rapportageverplichtingen. Hiertoe kondigt de Commissie in haar werkprogramma aan in 2016 met een mededeling te komen waarin de strategie en ambities worden geschetst voor de monitoring- en rapportageverplichtingen in het milieubeleid en een fitness check te doen over de breedte van de rapportageverplichtingen in EU-milieuregelgeving. Bij de uitwerking van 'Make It Work' zal Nederland aandacht vragen voor andere manieren van sturen naast regelgeving, zoals bij de Nederlandse *Green Deal*-aanpak is gedaan.

Nederland zal de lopende dossiers verder brengen, zoals de NEC-richtlijn (nationale emissieplafonds voor luchtverontreinigende stoffen) en nieuwe dossiers oppakken, zoals de *fitness check* van de Vogel- en Habitatrichtlijnen en de voorbereiding van de assemblee van de ICAO (VN-burgerluchtvaartorganisatie) die zich na de zomer van 2016 zal buigen over een mondiaal emissiehandelssysteem voor de luchtvaart.

Op 14 en 15 april 2016 vindt de gecombineerde informele ministeriële milieu- en transportraad plaats. De bijeenkomst zal in het thema staan van 'innovatie van techniek en beleid ten behoeve van **smart & green mobility**. Naast een gezamenlijk deel zullen de milieuministers en transportministers ook afzonderlijk bijeenkomen. Bij het milieudeel staat de vraag centraal op welke wijze innovatie die nodig is om in 2050 60% CO₂ te besparen in de EU gestimuleerd kan worden. De uitkomsten hiervan kunnen bijdragen aan het verder brengen van de transitie naar zero-emissie rijden, de CO₂-normering voor voertuigen na 2020 en het post-2020 (bio-)brandstoffenbeleid.

Onderwijs, Jeugd, Cultuur en Sport

Het Nederlands voorzitterschap zal op onderwijsgebied aansluiten bij de Strategische Agenda, waarin de ontwikkeling van kennis en vaardigheden en de inzetbaarheid van de beroepsbevolking op de arbeidsmarkt prioriteit zijn. Een belangrijk aandachtspunt hierbij vormt de modernisering van hoger onderwijs en beroepsonderwijs.

De Europese Commissie heeft in haar werkprogramma 2016 een **Europese nieuwe vaardighedenagenda** aangekondigd, die in de Raad zal worden besproken. Deze agenda moet investeringen in de opleiding van burgers stimuleren en hen beter toerusten voor een veranderende arbeidsmarkt en samenleving. Ook zal het Nederlands voorzitterschap aandacht besteden aan de wederzijdse erkenning van kwalificaties. Deze wederzijdse erkenning ondersteunt het hoger- en beroepsonderwijs en draagt bij aan het volledig benutten van het potentieel van digitale banen.

De focus van het Nederlands voorzitterschap bij cultuur, media en creatieve industrie zal liggen bij een debat en conclusies in de Raad over de voor **digitaal erfgoed** benodigde infrastructuren en platforms (zoals de portaalsite *Europeana* waarop gedigitaliseerde collecties van Europese culturele en wetenschappelijke instellingen te vinden zijn).

Nederland verwelkomt de aankondiging van de Commissie om in het kader van de Digitale Interne Marktstrategie een voorstel te publiceren voor **herziening van de audiovisuele mediarijcklijn** in 2016 en zal zich inzetten het debat verder te brengen. Hierbij gaat speciale aandacht uit naar het stimuleren van de circulatie van Europese audiovisuele producties.

Verder zet het Nederlandse voorzitterschap erop in het debat te bevorderen over de bijdrage van het onderwijs aan de **opvang en integratie van migranten** en de rol van het onderwijs en het jeugdwerk om de **radicalisering van jongeren** tegen te gaan. Dit wordt gedaan in samenhang met de conclusies van het Luxemburgse voorzitterschap, actuele ontwikkelingen en eventuele Commissie-initiatieven. Een discussie over de bijdrage van het jeugdwerk sluit aan bij de speerpunten van de Commissie die zich richten op de inclusie en participatie van jongeren in de maatschappij. Ook zal aandacht worden gevraagd voor de (maatschappelijke) participatie van jongeren en jongvolwassenen met (milde) psychische problemen. Het is belangrijk dit vanuit een sectoroverstijgende invalshoek te benaderen en naast de gebruikelijke stakeholders ook de volksgezondheidshoek te betrekken.

Op basis van het EU-werkplan Sport 2014-2017, zal het Nederlands voorzitterschap de **integriteit van de sport** agenderen. De inzet zal zich richten op de voorbereidingen en organisatie van grote internationale sportevenementen en met name de vraag hoe te komen tot positieve sociale, economische en duurzame opbrengsten, die kunnen rekenen op maatschappelijk draagvlak. Er zal nauw worden samengewerkt met de sportsector.

